

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Project JUST Closer
JUST-2021-JACC
GA No. 101056657
WP2: <Closer Spaces>
D2.3 -8 Participatory Needs Assessment Report
WP2 Leader: DCI Italy

Το έργο Just Closer συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUST-2021-JACC). Ωστόσο, οι απόψεις και οι θέσεις που εκφράζονται είναι μόνο του ή των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Project co-funded by the European Commission within the JUST Programme		
Dissemination Level:		
PU	Public	X
CO	Confidential, only for members of the consortium (including the Commission Services)	
EU-RES	Classified Information: RESTREINT UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-CON	Classified Information: CONFIDENTIEL UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-SEC	Classified Information: SECRET UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
Document version control:		
Τελική Έκδοση	Ευτυχία Κατσιγαράκη ¹ Σίμος Παπαδόπουλος ² Μαρίνα Μπόζνου ³ Δημήτριος Γιουτίκας ⁴ Κατερίνα Ζαχαράκη ⁵ Νάντια Ρωμανίδου ⁶ Αφροδίτη Μαλλούχου ⁷ Βασιλική Καλογερά ⁸	Date
Επιμέλεια Κειμένου	Κατερίνα Ζαχαράκη	

¹ Δρ. Εγκληματολογίας, M.Sc, University of Surrey UK, Προϊσταμένη Γενικής Δ/σης Ειδικών Νομικών Ζητημάτων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Επιστημονικά Υπεύθυνη του Προγράμματος

² Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδαγωγικής του Θεάτρου στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

³ Πρόεδρος Πρωτοδικών Αθηνών, Δικαστής Ανηλίκων

⁴ Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Απονομής Χάρτιος - Υπουργείο Δικαιοσύνης, Νομικός, Phd στη Νομική Μετάφραση, LL.M Αστικό, Αστικό Δικονομικό και Εργατικό Δίκαιο

⁵ Υπάλληλος Τμήματος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης

⁶ Προϊσταμένη Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων Θεσσαλονίκης, Νομικός, LL.M Ποινικό Δίκαιο και Εγκληματολογία

⁷ Επιμελήτρια Ανηλίκων, Διδάκτωρ Αντεγκληματικής Πολιτικής, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια Υπουργείου Δικαιοσύνης

⁸ Επιμελήτρια Ανηλίκων στο Δικαστήριο Ανηλίκων Αθηνών, Κοινωνιολόγος-Εγκληματολόγος, Σύμβουλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3
1. Εισαγωγή στο έργο και πεδίο εφαρμογής της Έκθεσης Συμμετοχικής Εκτίμησης Αναγκών	4
2. Προσέγγιση και Μέθοδοι	6
2.1 Οι συμμετέχοντες: Διαδικασία επιλογής των ΥΤ&As	6
2.2 Μεθοδολογία και δραστηριότητες	7
3. Αποτελέσματα.....	12
3.1 Οι αρχές της φιλικής προς το παιδί δικαιοσύνης ως αφετηρία των συζητήσεων	12
3.2 Τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων: εμπειρίες, απόψεις και προτάσεις.....	12
4. Συμπεράσματα.....	16
5. Βιβλιογραφία	17
6. Λοιπές Πηγές	17
7. Παράρτημα – Φωτογραφικό Υλικό.....	18

1. Εισαγωγή στο έργο και πεδίο εφαρμογής της Έκθεσης Συμμετοχικής Εκτίμησης Αναγκών

Η προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και η προαγωγή φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης συνιστά προτεραιότητα κάθε ευνομούμενης πολιτείας. Ανάμεσα στις δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη στήριξη συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, που σέβονται τα δικαιώματα και τις ανάγκες των παιδιών, και για την προσαρμογή των δικαστικών συστημάτων στις ανάγκες των παιδιών συγκαταλέγεται η θέσπιση της Οδηγίας 2016/800/ΕΕ σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών⁹. Σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι “η θέσπιση δικονομικών εγγυήσεων που θα εξασφαλίζουν ότι τα παιδιά, δηλαδή άτομα κάτω των 18 ετών, που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, είναι ικανά να κατανοούν και να παρακολουθούν την εν λόγω διαδικασία και να ασκούν το δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη, και θα προλαμβάνουν την υποτροπή των παιδιών και θα προωθούν την κοινωνική τους ένταξη”.

Το πρόγραμμα JUST CLOSER επικεντρώνεται στην πρακτική εφαρμογή της Οδηγίας 2016/800 της ΕΕ και στοχεύει στην ενίσχυση του σεβασμού των δικονομικών δικαιωμάτων των παιδιών και των νέων που βρίσκονται σε σύγκρουση με το δικαστικό σύστημα, λαμβάνοντας υπόψη την άποψη και τις προτάσεις τους και προωθώντας την ενεργό συμμετοχή τους, ενισχύοντας, παράλληλα τις δεξιότητες των επαγγελματιών που εργάζονται με και για παιδιά.

Οι ειδικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

- Να δοθεί στα παιδιά η δυνατότητα να εκφράσουν τις αμφιβολίες τους, τα παράπονά τους, να ζητήσουν πληροφορίες, να διεκδικήσουν ελεύθερα τα δικαιώματά τους και να λάβουν επαρκή υποστήριξη από ανεξάρτητους και υποστηρικτικούς επαγγελματίες και έμπειρους συνομηλίκους.
- Να δημιουργηθούν ευκαιρίες στους επαγγελματίες των συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης των συμμετεχουσών χωρών να ακούσουν τις απόψεις των παιδιών και να συμμετάσχουν μαζί τους σε μια εποικοδομητική ανταλλαγή

---

⁹ Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4689/2020

εμπειριών και συστάσεων για την προώθηση της προοδευτικής εφαρμογής του εθνικού και ενωσιακού δικαίου στον τομέα αυτό.

- Να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ευρωπαϊκών φορέων που προβλέπουν την ενεργό συμμετοχή των παιδιών ως βασική μεταβλητή στα αντίστοιχα εθνικά συστήματα και συμβάλλουν στην εναρμόνιση της πρακτικής σε σχέση με τη σχετική νομοθεσία στα διάφορα κράτη μέλη και εν όψει της νομοθεσίας της ΕΕ.
- Να εντοπιστούν τα κενά και τα δυνατά σημεία του υφιστάμενου νομικού πλαισίου σε επίπεδο ΕΕ αλλά και σε εθνικό επίπεδο και ταυτόχρονα να προωθηθεί η εναρμόνιση των πρακτικών.

Η διάρκεια του έργου είναι διετής.

Το consortium αποτελείται από 6 εταιρείες από 4 χώρες της ΕΕ (Ιταλία, Ελλάδα, Ολλανδία, Ισπανία), εκ των οποίων δύο (2) είναι οργανώσεις βάσης που εργάζονται άμεσα με παιδιά και νέους που έρχονται σε επαφή με το σύστημα δικαιοσύνης ανηλίκων στην Ιταλία και την Ολλανδία, τρεις (3) είναι ακαδημαϊκά ιδρύματα στη Γένοβα, το Άμστερνταμ και τη Βαλένθια και ένας (1) είναι εθνική αρχή, το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Ελλάδας.

Στην Ελλάδα, με την αριθμ. 340/19.09.2022 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης (ΦΕΚ 881/Υ.Ο.Δ.Δ. /2022¹⁰) συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας για την υλοποίηση της δράσης «Justice Closer to children and their families» με τον διακριτικό τίτλο «JUST Closer», με υπό στοιχεία 101056657 - JUST Closer - JUST-2021-JACC.

Στις 18 Ιανουαρίου 2023, πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση με τους νέους που αποτελούν την Ομάδα των Youth Leaders του προγράμματος, σε αίθουσα συνεδριάσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ενώ στις 27 και 28 Ιανουαρίου 2023, πραγματοποιήθηκε διήμερη εκπαίδευσή τους. Στόχος της εκπαίδευσης ήταν οι νέοι που συμμετείχαν σε αυτή να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες ώστε στη συνέχεια να είναι σε θέση να διεξαγάγουν διαβουλεύσεις με ομάδα εφήβων, οι οποίοι εξακολουθούν να εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες, προκειμένου να συγκεντρωθούν οι απόψεις τους, μέσω δημιουργικών εργαστηρίων, συνεντεύξεων και ομάδων εστίασης και να διαχυθούν με τη μορφή επαγγελματικών podcasts.

---

¹⁰https://www.et.gr/api/DownloadFeksApi?fek_pdf=20221400881

2. Προσέγγιση και Μέθοδοι

2.1 Οι συμμετέχοντες: Διαδικασία επιλογής των YT&As

Η ομάδα Youth Leaders επιλέχθηκε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- Να έχουν ολοκληρώσει ή βρίσκονται στο τελικό στάδιο της εμπλοκής τους σε ποινικές διαδικασίες.
- Να είναι σε θέση να κατανοήσουν το πρόγραμμα Just Closer
- Να μπορούν να επικοινωνούν με άλλους, να εκφράζουν τη γνώμη τους και να έχουν τη δυνατότητα να μεταδώσουν τις δραστηριότητες του έργου.
- Να είναι σε θέση να αλληλεπιδρούν με τους άλλους συμμετέχοντες με θετικό τρόπο
- Να είναι σε θέση να συμμετέχουν απρόσκοπτα και με συνέπεια στις δραστηριότητες του έργου
- Προσωπικά χαρακτηριστικά
- Δημιουργία μιας ετερογενούς ομάδας με σκοπό τόσο την προώθηση της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ συνομηλίκων αλλά και της συμπερίληψης.

Η προσέγγιση των Youth Leaders έγινε τηλεφωνικά από τους Επιμελητές Ανηλίκων. Τους δόθηκαν λεπτομερείς πληροφορίες για το Πρόγραμμα Just Closer ενώ οι Επιμελητές Ανηλίκων απάντησαν σε όλες τις ερωτήσεις και τα ζητήματα που έθεσαν οι Youth Leaders, ενθάρρυναν τη συμμετοχή τους, τους παρακίνησαν και τους παρείχαν τον απαραίτητο χρόνο για να σκεφτούν και να αποφασίσουν σχετικά με τη συμμετοχή τους.

Οι Youth Leaders έχουν ενημερωθεί ότι η συμμετοχή τους στο έργο είναι εθελοντική και συνεπάγεται αποζημίωσης ενώ έχουν επίσης λάβει ενημερωτικό υλικό για το Just Closer και ένα έντυπο συγκατάθεσης κατόπιν ενημέρωσης.

Η ομάδα των Youth Leaders αποτελείται από οκτώ νεαρά άτομα, επτά αγόρια και ένα κορίτσι.

- Το κορίτσι είναι 18 ετών, ελληνικής υπηκοότητας, έχει έναν μεγαλύτερο αδερφό και διαμένει με την οικογένειά της.
- Το αγόρι 1 είναι 24 ετών, είχε τρία αδέρφια, έχασε ένα από αυτά σε ατύχημα ενώ έχει επίσης χάσει και τον πατέρα του. Είναι ελληνικής υπηκοότητας, σπουδάζει και εργάζεται.

- Το αγόρι 2 είναι 20 ετών, μοναχοπαίδι, ελληνικής υπηκοότητας, ζει με τους γονείς του και σήμερα εργάζεται.
- Το αγόρι 3 είναι 22 ετών, οι γονείς του ήταν χωρισμένοι από όταν το αγόρι ήταν 6 ετών, ζει με τον πατέρα του και είναι ελληνικής υπηκοότητας.
- Το αγόρι 4 είναι 24 ετών, έχει χάσει τον πατέρα του σε ατύχημα σε πολύ νεαρή ηλικία, είναι ελληνικής υπηκοότητας και ζει με τη μητέρα και την αδερφή του. Είναι υψηλής αντιληπτικής ικανότητας και έχει ιδιαίτερη εξοικείωση με τους υπολογιστές. Αυτή τη στιγμή εργάζεται ως ελεύθερος επαγγελματίας.
- Το αγόρι 5 είναι 25 ετών, ελληνικής υπηκοότητας, έχει έναν αδερφό και ζει με την οικογένειά του. Είναι, πλέον, απόφοιτος Πανεπιστημιακής Σχολής και αυτή τη στιγμή εργάζεται.
- Το αγόρι 6 είναι 20 ετών, Ρομά ελληνικής υπηκοότητας, ζει με τη γιαγιά του, τη σύντροφό του και το ενός έτους βρέφος τους. Αυτή τη στιγμή εργάζεται.
- Το αγόρι 7 είναι 21 ετών, οι γονείς του ήταν μετανάστες στην Ελλάδα, έχει μια μικρότερη αδερφή, έχασε τον πατέρα του σε νεαρή ηλικία. Ζει μόνος του, φοιτά στο Πανεπιστήμιο και εργάζεται εποχιακά.

2.2 Μεθοδολογία και δραστηριότητες

➤ Κατά την πρώτη συνάντηση με τους νέους, στις 18 Ιανουαρίου 2023, παρουσιάστηκε συνοπτικά το πρόγραμμα Just Closer, εξηγήθηκε στους Youth Leaders ο ρόλος τους μέσα σε αυτό και διανεμήθηκε έντυπο ενημερωτικό υλικό για το πρόγραμμα και έντυπο συγκατάθεσής. Εξηγήθηκαν επίσης, σε απλή γλώσσα, βασικές έννοιες όπως Οδηγία της Ε.Ε., Διεθνής Σύμβαση κλπ. και έγινε αναφορά σε στρατηγικές και σχέδια δράσης, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών.

➤ Η πρώτη διήμερη εκπαίδευση των οχτώ (8) νέων, που αποτελούν την Ομάδα των Youth Leaders του προγράμματος πραγματοποιήθηκε στις 27 και 28 Ιανουαρίου 2023, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Των δράσεων που έλαβαν χώρα ηγήθηκαν α) η κα Ευτυχία Κατσιγαράκη, Δρ. Εγκληματολογίας, Προϊσταμένη Γενικής Δ/σης Ειδικών Νομικών Ζητημάτων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Επιστημονικά Υπεύθυνη του Προγράμματος Just Closer, συντονίστρια και Πρόεδρος της Ομάδας Εργασίας Just Closer και β) ο κ. Σίμος Παπαδόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδαγωγικής του Θεάτρου στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

➤ Αρχικά, παρουσιάστηκε η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού με έμφαση στα άρθρα που αφορούν την προστασία και το σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού, στο πλαίσιο απονομής δικαιοσύνης. Έγινε δραστηριότητα με την παρουσίαση των δικαιωμάτων του παιδιού μέσω καρτών. Συγκεκριμένα κάθε young leader διάλεξε από μία κάρτα που αποτύπωνε ένα δικαίωμα με τη μορφή σκίτσου. Η άσκηση αυτή είχε ως στόχο να μαντέψει το παιδί ποιο δικαίωμα αποτυπώνεται στην κάρτα και να μας το σχολιάσει, σύμφωνα με την άποψη του, για την προστασία ή μη από την πολιτεία του δικαίωματος αυτού¹¹. Μέσω αυτής της δραστηριότητας αντιστοίχισης των σκίτσων με τα δικαιώματα των παιδιών, παρουσιάστηκαν και τέθηκαν υπό συζήτηση και προβληματισμό ο ορισμός του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης, το δικαίωμα ελευθερίας της θρησκείας σύμφωνα με το άρθρο 14 της Σύμβασης, το δικαίωμα προστασίας από βασανιστήρια και στέρση της ελευθερίας, σύμφωνα με το άρθρο 37 της Σύμβασης, το δικαίωμα προστασίας από βία και κακοποίηση, σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης, το δικαίωμα ελευθερίας της έκφρασης, σύμφωνα με το άρθρο 13 της Σύμβασης και το δικαίωμα του παιδιού σε αξιοπρεπή αντιμετώπισή του από τη Δικαιοσύνη, που προβλέπεται στο άρθρο 40 της Σύμβασης.

Έγινε αναφορά στα κείμενα του FRA «Child Friendly Justice- perspectives and experiences of children and professionals» στο οποίο αποτυπώνονται οι απόψεις και οι εμπειρίες των ειδικών και των παιδιών σε ζητήματα που αφορούν την φιλική προς το παιδί δικαιοσύνη. Ζητήθηκε ο σχολιασμός τους από την ομάδα των leaders.

Επιπρόσθετα, έγινε αναφορά στα κείμενα των Κατευθυντηρίων Γραμμών της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική δικαιοσύνη.¹² Ζητήθηκε ο σχολιασμός τους από την ομάδα των leaders.

Με αφορμή τα παραπάνω κείμενα, έγινε συζήτηση σχετικά με την αρχή απαγόρευσης των διακρίσεων, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, το δικαίωμα στην ενημέρωση, στην ακρόαση¹³, την παιδαγωγική μεταχείριση των παιδιών από τη Δικαιοσύνη και το περιεχόμενο των αναμορφωτικών μέτρων, το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης τους, το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, το δικαίωμα στην προστασία από βία, παραμέληση και εκμετάλλευση, καθώς και σχετικά με την απαγόρευση των βασανιστηρίων και τη στέρση της

¹¹ Βλ. σχετικά: EUROPEAN PROJECT. (2014) : “ CLEAR: CHILDREN’S LEGAL EDUCATION ADAPTED RESOURCES» SAVE THE CHILDREN. page 41. Επίσης και τα Manuals: CONTACT WITH THE LAW, RIGHTS TO BE PROTECTED FROM VIOLENCE, ABOUT RIGHTS AND BEING MY AGE 1,2,3

¹² Πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης «Οικοδόμηση μιας Ευρώπης για τα παιδιά με τα παιδιά»(2010)

¹³ Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα :TWELVE:Προωθώντας την εφαρμογή του άρθρου 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης σε ανηλίκους”. DEFENCE FOR CHILDREN INTERNATIONAL ITALY (2016)

ελευθερίας κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Οι leaders αναφέρθηκαν στις εμπειρίες τους, διατύπωσαν τις απόψεις τους και έκαναν συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση των διαδικασιών.

Παρουσιάστηκε το έντυπο του Γαλλικού Υπουργείου Δικαιοσύνης¹⁴ που περιγράφει σε γλώσσα κατανοητή με απεικόνιση μέσω cartoons, τα δικαιώματα των παιδιών που εμπλέκονται με το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης. Ζητήθηκε η γνώμη των παιδιών που απαρτίζουν την ομάδα των leaders, αν θα θεωρούσαν καλή πρακτική, τη δημιουργία αντίστοιχου οδηγού και στη Χώρας μας. Φυσικά όλη η ομάδα συμφώνησε ότι θα ήταν μια πολύ καλή δράση.

Αξιοποιήθηκε από το έντυπο Towards LGBTI+ sensitive justice system for children in Europe CHALLENGE PAPER¹⁵, ο σχετικός πίνακας αναφορικά με τη διακριτική μεταχείριση παιδιών ΛΟΑΤΚΙ από τις αρχές μέσα από υποθετικά παραδείγματα και ζητήθηκε ο σχολιασμός και η άποψη των παιδιών.

Μοιράστηκαν κάρτες¹⁶ με τις βασικές αρχές της φιλικής για τα παιδιά δικαιοσύνης και με ερωτήματα αναφορικά με τις ως άνω αρχές. Οι leaders χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, υπό την επίβλεψη επαγγελματιών, προκειμένου να επεξεργαστούν τα ερωτήματα και να συζητήσουν σχετικά με τις συγκεκριμένες θεματικές. Τέθηκαν ζητήματα όπως η ακεραιότητα και η αξιοπρέπεια των παιδιών, η δίκαιη δίκη, η προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, η ελευθερία της έκφρασης και ο σεβασμός απέναντι στα παιδιά. Ακολούθως παρουσιάστηκαν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις των leaders στην ολομέλεια.

Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκε το οπτικοακουστικό υλικό, που είχε στη διάθεση του το Υπουργείο Δικαιοσύνης, λόγω συμμετοχής της Χώρας μας στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα με τίτλο: 'Improving Juvenile Justice Systems in Europe: Training for Professionals', elaborated by the International Juvenile Justice Observatory (IJJO)¹⁷.

➤ Στη διάρκεια και των δύο ημερών της εκπαίδευσης πραγματοποιήθηκε Εργαστήριο Διερευνητικής Δραματοποίησης «Θεατρική Εμφύχωση και Ενδυνάμωση της Ομάδας».

Το θεατροβιωματικό εργαστήριο που αναπτύχθηκε με τους νέους, βασίστηκε:

---

¹⁴ Ministere de la Justice (2021) Guide de la Justice Des Mineurs

¹⁵ Authors: Global Initiative on Justice with Children and Child Friendly Justice European Network. Editors: Cédric Foussard (Terre des hommes), Mariama Diallo (CFJ-EN) and Silvia Randazzo (Independent Child Justice Expert) 2021

¹⁶ Μεταφράστηκαν οι κάρτες του εν λόγω προγράμματος που μας είχαν αποσταλεί από το DCI

¹⁷ JUST /2013/FRC/AG) (2016)

α. σε ασκήσεις και παιχνίδια, μέσω διερεύνησης της έκφρασης και της επικοινωνίας, με στόχο τη δημιουργία ατμόσφαιρας ομάδας: Παιχνίδια και Δραστηριότητες / Κινησθητική Δράση, Μουσική (Σωματική κίνηση και έκφραση, Χαλάρωση, Παρατήρηση, Συγκέντρωση, Φαντασία, - Μεταμορφώσεις. Φωνή – Αναπνοές – Ρυθμός, Αναγνώριση συμμετεχόντων, Συνεργασία και εμπιστοσύνη, Λεκτικοί αυτοσχεδιασμοί)¹⁸.

β. στη διερεύνηση δραματικού περιβάλλοντος για μελέτη των ανθρώπινων συμπεριφορών και πρακτικών, (i. γνωριμία με το αρχικό περιβάλλον και ii. τη δημιουργία θεατρικού – νέου περιβάλλοντος), με αξιοποίηση της μεθόδου διερευνητική δραματοποίηση και των θεατρικών τεχνικών της, βασισμένων στο θεατρικό έργο του Γιάννη Τσίρου με τίτλο: «Τα μάτια τέσσερα»¹⁹.

Για την Δημιουργία ατμόσφαιρας ομάδας την πρώτη ημέρα αναπτύχθηκαν:

- i. *ψυχοκοινωνικές δραστηριότητες* με σκοπό την οικοδόμηση διανθρώπινων δεσμών και, επομένως, την δημιουργία ομάδας (παιχνίδια και ασκήσεις γνωριμίας και εμπιστοσύνης).
- ii. *ψυχοκινητικές δραστηριότητες* με σκοπό την καλλιέργεια σωματικών, κινητικών και εκφραστικών δεξιοτήτων (παιχνίδια και ασκήσεις σωματικής κίνησης και έκφρασης, χαλάρωσης, παρατηρητικότητας και συγκέντρωσης της προσοχής, ρυθμικά και λεκτικά παιχνίδια).
- iii. *δραματικές δραστηριότητες* με σκοπό την εξοικείωση των συμμετεχόντων με την ανάληψη του θεατρικού ρόλου (παιχνίδια και ασκήσεις μεταμορφώσεων και αυτοσχεδιασμοί).

Πραγματοποιήθηκαν ασκήσεις παρατηρητικότητας και εστίασης της προσοχής (παρατήρηση αντικειμένου ή δράσης) με στόχο την ανάπτυξη των δεξιοτήτων προσοχής, αντίληψης, πρόσληψης και αυτοσυγκέντρωσης. Για την ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των εφήβων προσφέρθηκαν κατάλληλες θεατρικές τεχνικές και ειδικότερα οι λεκτικοί αυτοσχεδιασμοί / λεκτικά παιχνίδια που στόχευαν στην καλλιέργεια της ετοιμότητας, του αυθορμητισμού και της ευχέρειας των νέων για παραγωγή επικοινωνιακού λόγου.

---

¹⁸ Papadopoulos, S. (2021). *Drama in Education and the Ancient Hellenic Thought. The Mimesis of the Good Life [Θέατρο στην εκπαίδευση και αρχαία ελληνική σκέψη. Μίμησις τοῦ καλλίστου βίου - in Hellenic]*. Athens: Papazissis Publications. [ISBN: 978-960-02-3720-7] (pp. 370).

Papadopoulos, S. (2010). *Theatre Pedagogy [Παιδαγωγική του Θεάτρου - in Hellenic]*. Athens [ISBN: 978-960-93-2014-6] (pp. 686).

¹⁹ Tsiros, G. (2022). *Keep on an eye [Τα μάτια τέσσερα - in Hellenic]*. Athens: Kappa Publications. [ISBN: 978-960-628-202-7] (pp. 80).

Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης αποτέλεσε πρώτιστη συνθήκη για την αρμονική συνύπαρξη και λειτουργική συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας και από αυτή την άποψη συνέβαλε στην εμπύχωση. Ακολούθησαν παιχνίδια γνωριμίας και παιχνίδια επαφής όπου ο Καθηγητής - εμπυχωτής αξιοποίησε τις αισθήσεις των νέων (επαφή με το βλέμμα, την αφή, την όσφρηση) με στόχο την επικοινωνία. Η σωματική κίνηση των νέων στο περιβάλλον της θεατρικής εμπύχωσης αποτέλεσε μέσο μη λεκτικής επικοινωνίας συνδεδεμένη με την ψυχολογική και ψυχοκοινωνική τους κατάσταση.

Η ομάδα στο περιβάλλον της εμπύχωσης στόχευε στην αλληλεπίδραση, τη σχέση και ανάπτυξη των προσώπων με τη διαμεσολαβητική παρουσία του εμπυχωτή μέσα σε ασφαλές και δημιουργικό περιβάλλον.

Για την Διερεύνηση δραματικού περιβάλλοντος την πρώτη ημέρα (i. γνωριμία με το αρχικό περιβάλλον) αξιοποιήθηκε η μέθοδος “διερευνητική δραματοποίηση και οι θεατρικές τεχνικές της”, βασισμένες στο θεατρικό έργο του Γιάννη Τσίρου με τίτλο: «Τα μάτια τέσσερα». Στο θεατρικό έργο σε 4 Πράξεις ο Γιάννης Τσίρος θέτει το θέμα της αντιμετώπισης του αδύναμου, φτωχού πολίτη από τους θεσμούς και τα πρόσωπα που τους υπηρετούν (αστυνομία, δικαστές, βουλευτές), καθώς και από τα ΜΜΕ, όταν υποπέσει σε κάποιο αδίκημα και έρθει αντιμέτωπος με τον νόμο.

Για την δημιουργία ατμόσφαιρας ομάδας την δεύτερη ημέρα χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές κίνησης στο χώρο και πέταγμα μπάλας με βάση την πρόσληψη και αντίληψη της συναισθηματικής διάθεσης από τους ίδιους τους συμμετέχοντες.

Για την δημιουργία θεατρικού νέου περιβάλλοντος χρησιμοποιήθηκαν οι εξής θεατρικές τεχνικές: Τελετουργία, Συλλογικός χαρακτήρας, Αντικρουόμενες συμβουλές, Διάδρομος της συνείδησης, Θέατρο φόρουμ, Παγωμένη εικόνα, Χειρονομιακή στάση, Μαρτυρία, Καρέκλα των αποκαλύψεων, Περίγραμμα του χαρακτήρα, Θεατές/ Δρώντες θεατές, Εκπαιδευτικός σε ρόλο, Ανίχνευση της σκέψης και της κοινωνικής κατάστασης, Αντικρουόμενες σκέψεις, Γραφή και ανάγνωση σε ρόλο, Μάσκα.

3. Αποτελέσματα

3.1 Οι αρχές της φιλικής προς το παιδί δικαιοσύνης ως αφετηρία των συζητήσεων

Στις 19 Μαρτίου 2023, πραγματοποιήθηκε, δια ζώσης, στο Αμφιθέατρο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, συνάντηση των μελών της Ομάδας των Youth Leaders με τους οχτώ ανήλικους που εξακολουθούν να εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες και αποτελούν την Ομάδα των Youngsters, υπό την επίβλεψη επαγγελματιών.

Εξηγήθηκαν, σε απλή γλώσσα, βασικές έννοιες σχετικά με τα δικαιώματα του Παιδιού. Στη συνέχεια, και προκειμένου να οικοδομηθεί ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων αλλά και για την ανάπτυξη της επικοινωνιακής τους ικανότητας, αξιοποιήθηκαν, υπό την επίβλεψη και τη διακριτική καθοδήγηση του Καθηγητή – εμπυχωτή, θεατρικές μέθοδοι και τεχνικές, τις οποίες τα μέλη της ομάδας των Youth Leaders είχαν διδαχθεί κατά τις προηγούμενες συναντήσεις (Διερευνητική δραματοποίηση, Μάσκα, Καρέκλα των Αποκαλύψεων, Χειρονομακή στάση, Κιναισθητική Δράση κ.α.).

Αφετηρία των συζητήσεων μεταξύ των παιδιών αποτέλεσαν οι εννέα βασικές αρχές της φιλικής προς το παιδί δικαιοσύνης. Μιας δικαιοσύνης προσβάσιμης, κατάλληλης για τη συγκεκριμένη ηλικία, γρήγορης, επιμελούς, προσαρμοσμένης και επικεντρωμένης στις ανάγκες και τα δικαιώματα του παιδιού, που σέβεται τα δικαιώματά του, και κυρίως το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, το δικαίωμα συμμετοχής στη διαδικασία και κατανόησής της, το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, καθώς και το δικαίωμα στην ακεραιότητα και την αξιοπρέπεια. Τα παιδιά μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους, εξέφρασαν τους προβληματισμούς τους και διατύπωσαν τις απόψεις τους για τα κενά αλλά και τα δυνατά σημεία του υφιστάμενου συστήματος δικαιοσύνης.

3.2 Τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων: εμπειρίες, απόψεις και προτάσεις

Οι συμμετέχοντες, με αφορμή την αρχή απαγόρευσης των διακρίσεων, στο πλαίσιο σχετικής συζήτησης αναφορικά με το πώς αντιλαμβάνονται την έννοια και το περιεχόμενο της διάκρισης σε βάρος παιδιών, αναφέρθηκαν στις διακρίσεις που γίνονται σε ανήλικους με κριτήριο την εθνικότητά τους, τη φυλή και το χρώμα

τους ή λόγω κάποιας αναπηρίας, με συνέπεια τον αποκλεισμό τους από διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής και συνέδεσαν τη διακριτική μεταχείριση με τη διαφορετικότητα, καταδεικνύοντας τη μεροληπτική αντιμετώπιση που μπορεί να υφίστανται κάποια άτομα από τις αρχές.

Αναφορικά με το δικαίωμα των παιδιών στην ενημέρωση, επισημάνθηκε ότι δεν παρέχεται πάντα ενημέρωση για τα δικαιώματά τους, δεν εξηγείται η διαδικασία ούτε παρέχεται πάντα ο απαραίτητος χρόνος στο παιδί να μιλήσει και να δώσει εξηγήσεις κατά την εκδίκαση της υπόθεσης. Τονίστηκε ότι η ενημέρωση για τις διαδικασίες και τα δικαιώματά τους είναι εξίσου σημαντικό να γίνεται και πριν από την ακροαματική διαδικασία, από το χρόνο της σύλληψης και ακολούθως κατά το στάδιο της ανάκρισης ενώ η παροχή πλήρους ενημέρωσης συνδέθηκε με το αίσθημα κατευνασμού της αγωνίας και του άγχους που νιώθουν τα παιδιά εξαιτίας της εμπλοκής τους στην ποινική διαδικασία, με συνέπεια να νιώθουν πιο ελεύθερα να εκφραστούν. Επισημάνθηκε, επίσης, η ανάγκη να παρέχεται ενημέρωση και για ζητήματα που θα ανακύψουν μετά την εκδίκαση της υπόθεσης και τα οποία ενδέχεται να επηρεάσει η δικαστική απόφαση, όπως η απόκτηση ιθαγένειας και η εξεύρεση εργασίας. Όλοι συμφώνησαν ότι η ενημέρωση πρέπει να γίνεται σε γλώσσα που να μπορούν να κατανοήσουν όλα τα παιδιά και συγκεκριμένα αναφέρθηκαν σε ανήλικους από άλλες χώρες, παιδιά με αναπηρίες και παιδιά με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ).

Σχετικά με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, στο ερώτημα αν στο σύστημα δικαιοσύνης ανηλίκων τα παιδιά αντιμετωπίζονται δίκαια, ισότιμα και σύμφωνα με το νόμο, εκτέθηκαν διαφορετικές οπτικές, με βάση την εμπειρία κάθε παιδιού. Συμπερασματικά προέκυψε ότι υφίστανται ορισμένες διακρίσεις και επομένως δεν αντιμετωπίζονται όλα τα παιδιά δίκαια.

Όσον αφορά τη διασφάλιση της ακεραιότητας και της αξιοπρέπειας του παιδιού σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, τα παιδιά εκτίμησαν ότι σε ένα βαθμό διασφαλίζονται, ωστόσο, υποστήριξαν ότι η αξιοπρέπεια του παιδιού μπορεί να πληγεί κατά το στάδιο της σύλληψής του από την αστυνομία και όχι στο Δικαστήριο. Διαφάνηκε ότι ο ρόλος της αστυνομίας απασχολεί ιδιαίτερα τα παιδιά, καθώς το ζήτημα της στάσης των αστυνομικών απέναντί τους πυροδότησε τη συζήτηση και τον προβληματισμό. Επισημάνθηκε, επίσης, ότι οι πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, όπως τα παιδιά Ρομά, τα αλλοδαπά παιδιά και τα παιδιά ΛΟΑΤΚΙ+ δεν έχουν την ίδια αντιμετώπιση από τις αρχές, υφίστανται δηλαδή διακριτική μεταχείριση, γεγονός που προσβάλλει την ακεραιότητα και την αξιοπρέπειά τους.

Σχετικά με την διασφάλιση της προστασίας της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής για τα παιδιά που εμπλέκονται στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, εκτιμήθηκε ότι δεν προστατεύεται η ιδιωτικότητά τους, καθώς δημοσιοποιούνται προσωπικά τους δεδομένα και στοιχεία της εκάστοτε υπόθεσης στα Μ.Μ.Ε. Επισημάνθηκε, επίσης, ότι αυτό έχει επίπτωση στην αξιοπιστία των δεδομένων, καθώς ο αντίκτυπος της κοινής γνώμης επηρεάζει την κρίση του Δικαστηρίου. Τονίστηκε, παράλληλα, ότι η δημοσιότητα έχει ιδιαίτερα αρνητική επίδραση στην ψυχολογία των παιδιών, των οποίων στοιχεία-καθώς και των οικογενειών τους- δημοσιοποιούνται.

Επιπλέον, επισημάνθηκε η μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ της σύλληψης, της απαγγελίας κατηγορίας και της εκδίκασης της υπόθεσης, σε κάποιες περιπτώσεις, καθώς αρνητική ήταν η αποτίμηση των παιδιών και σχετικά με τις συνθήκες που επικρατούν στα αστυνομικά τμήματα.

Συνοψίζοντας, τα παιδιά κατέδειξαν την ανάγκη:

- να εξαλειφθούν οι διακρίσεις εις βάρος παιδιών σε κάθε στάδιο της ποινικής δικαιοσύνης ανηλίκων, ειδικά σε ό,τι αφορά παιδιά αλλοδαπά, Ρομά, ΛΟΑΤΚΙ+.
- να υπάρχει πλήρης ενημέρωση για τις διαδικασίες και τα δικαιώματά τους από το χρόνο της σύλληψης μέχρι την ακροαματική διαδικασία σε γλώσσα κατανοητή και προσφιλή για την ηλικία και την ωριμότητά τους, καθώς και η κατάλληλη καθοδήγηση και υποστήριξη, ώστε να απεμπλακούν από τα αρνητικά συναισθήματα που επιφέρει η επαφή τους με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.
- να τους δίνεται η δυνατότητα να εκφράζονται ελεύθερα και να ακούγονται, αφού προηγουμένως έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις διαδικασίες και τα δικαιώματά τους.
- να αλλάξει η σκληρή στάση κάποιων επαγγελματιών απέναντί τους (και ιδιαίτερα των αστυνομικών) μέσω ελέγχου της μη σύννομης συμπεριφοράς τους και ενδεδειγμένης εκπαίδευσής τους.
- να προστατεύεται η ιδιωτική τους ζωή και να παύσει η δημοσίευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των παιδιών στα ΜΜΕ, στο οποίο θα μπορούσαν να συμβάλει η εφαρμογή μηχανισμών αυστηρού ελέγχου και κυρώσεων.
- να επικουρούνται από νομικούς συμπαραστάτες σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, οι οποίοι να είναι εκπαιδευμένοι και εξειδικευμένοι στην προσέγγιση και καθοδήγηση ανηλίκων.

Από την άλλη πλευρά, αποτίμησαν θετικά την υποστήριξή τους και την ενθάρρυνσή τους από συγκεκριμένους επαγγελματίες, όπως επιμελητές ανηλίκων, κοινωνικούς λειτουργούς, δικηγόρους και ειδικούς ψυχικής υγείας.

Φράσεις των παιδιών

«Θα έλεγα στην ομάδα των συνομηλίκων, που εξακολουθούν να εμπλέκονται σε δικαστικές διαδικασίες, για να τα καθησυχάσω, ότι μπορούν να τα αναλάβουν άνθρωποι που θα τα βοηθήσουν, όπως κοινωνικοί λειτουργοί, επιμελητές ανηλίκων, δικηγόροι».

«Δεν είχα ενημέρωση για τα δικαιώματά μου. Στο πρώτο δικαστήριο η Πρόεδρος ήταν πολύ καλή και ευγενική, όμως στο δεύτερο δικαστήριο δεν ήμουν καλά ενημερωμένος, δεν πρόλαβα να πάρω δικηγόρο και η Εισαγγελέας ήταν πολύ αυστηρή μαζί μου».

«Δεν είχα ενημέρωση. Από τη φάση της σύλληψης, από την αρχή αλλά και μετά, δεν ενημερώνονται τα παιδιά».

«Τα παιδιά πρέπει να έχουν πλήρη ενημέρωση και να νιώθουν πιο ελεύθερα μέσα τους».

«Πρέπει να υπάρχει ενημέρωση και για το τι θα γίνει μετά το δικαστήριο. Η ποινή θα τα επηρεάσει; Θα τα στιγματίσει; Ένας αλλοδαπός θα έχει επιπτώσεις στη διαδικασία για απόκτηση ιθαγένειας, στον φάκελό του; Στην εργασία θα υπάρχει πρόβλημα; Θα στιγματιστεί; Να υπάρχει ενημέρωση και για τέτοια θέματα».

«Εγώ δεν είχα άσχημη εμπειρία από τη διαδικασία».

«Είχα δυσφορία και φοβόμουν στη δίκη».

«Με καθησύχασε η Επιμελήτρια Ανηλίκων».

«Είμαστε εδώ για να καταγράψουμε τα προβλήματα και να προσφέρουμε λύσεις».

«Το Δικαστήριο είναι αποτύπωμα της κοινωνίας. Άρα υπάρχουν κάποιες διακρίσεις και δεν αντιμετωπίζονται τα παιδιά δίκαια».

«Υπάρχουν λίγες περιπτώσεις διακρίσεων και πρέπει να τις εξαλείψουμε κι αυτές».

«Οι Δικαστές μπορεί να είναι προκατειλημμένοι. Μπορεί να βλέπουν 80% παιδιά Ρομά και άρα να έχουν αποκτήσει μια προκατάληψη στην αντιμετώπισή τους».

«Να είναι πληροφορημένα τα παιδιά, γιατί μόνο τότε μπορεί να εκφραστεί το παιδί και να έχει μια δίκαιη δίκη».

«Στο στάδιο της επαφής με την αστυνομία, όχι στο δικαστήριο, μπορεί να χαθεί η αξιοπρέπεια των παιδιών».

«Οι αλλοδαποί δεν έχουν την ίδια αντιμετώπιση».

«Σε περίπτωση που πάρει ένα γεγονός δημοσιότητα, χάνεται η ιδιωτικότητα, αλλά και η αξιοπιστία των δεδομένων. Τα παιδιά επηρεάζονται, η ψυχολογία τους. Και το Δικαστήριο επηρεάζεται. Η δικαστική απόφαση επηρεάζεται από την κοινή γνώμη, από αντιδράσεις, πορείες κλπ.»

«Η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής δεν αφορά μόνο ανήλικους παραβάτες. Μπορεί να δικάζεται ένας πατέρας και η δημοσιότητα να έχει αντίκτυπο στο παιδί του».

«Δεν μπορείς να στραφείς εναντίον της αστυνομίας».

«...όμως ο παραβάτης, ο Ρομά, θα αντιμετωπιστεί διαφορετικά».

4. Συμπεράσματα

Μέσα από τις συζητήσεις και τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν με τις Ομάδες των Youth Leaders και των Youngsters, οι οποίες είχαν ως κοινή συνισταμένη τη διάδραση και την ενεργό συμμετοχή των νέων, επιχειρήθηκε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με τις εμπειρίες και τις απόψεις τους για την φιλικότητα της ποινικής δικαιοσύνης στα επί μέρους στάδια της εμπλοκής τους σε αυτήν, να αποτυπωθεί κατά πόσο εφαρμόζεται στην πράξη η εθνική και διεθνής νομοθεσία, αλλά και να εμπεδώσουν οι συμμετέχοντες τον σημαντικό ρόλο τους στα μετέπειτα στάδια του προγράμματος Just Closer.

Συνοψίζοντας, οι συμμετέχοντες νέοι τόνισαν κυρίως τις ακόλουθες ανάγκες: επαρκής ενημέρωση και βοήθεια σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης, σεβασμός στην προσωπικότητά τους (ιδιωτικότητα, διαφορετικότητα), εκπαίδευση εμπλεκόμενων επαγγελματιών.

Τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την ομάδα των Youth Leaders, σε συνδυασμό με αυτά που θα εξαχθούν από τις συναντήσεις με τους youngsters θα αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση των επαγγελματιών και εν γένει στα επόμενα στάδια του προγράμματος.

5. Βιβλιογραφία

Papadopoulos, S. (2021). *Drama in Education and the Ancient Hellenic Thought. The Mimesis of the Good Life* [Θέατρο στην εκπαίδευση και αρχαία ελληνική σκέψη. Μίμησις τοῦ καλλίστου βίου - in Hellenic]. Athens: Papazissis Publications. [ISBN: 978-960-02-3720-7] (pp. 370)

Papadopoulos, S. (2010). *Theatre Pedagogy* [Παιδαγωγική του Θεάτρου - in Hellenic]. Athens [ISBN: 978-960-93-2014-6] (pp. 686)

Tsiros, G. (2022). *Keep on an eye* [Τα μάτια τέσσερα - in Hellenic]. Athens: Kappa Publications. [ISBN: 978-960-628-202-7] (pp. 80)

6. Λοιπές Πηγές

Global Initiative on Justice with Children and Child Friendly Justice European Network (2021). Towards LGBTI+ sensitive justice system for children in Europe CHALLENGE PAPER

DEFENSE FOR CHILDREN INTERNATIONAL ITALY (2016). TWELVE: Promoting the implementation of Article 12 of the Convention on the Rights of the Child in the juvenile justice system

Ministere de la Justice (2021). Guide de la Justice Des Mineurs

EUROPEAN PROJECT. (2014): "CLEAR: CHILDREN'S LEGAL EDUCATION ADAPTED RESOURCES" SAVE THE CHILDREN. page 41. Also the Manuals: CONTACT WITH THE LAW, RIGHTS TO BE PROTECTED FROM VIOLENCE, ABOUT RIGHTS AND BEING MY AGE 1,2,3

Council of Europe Program "Building a Europe for Children with Children" (2010)

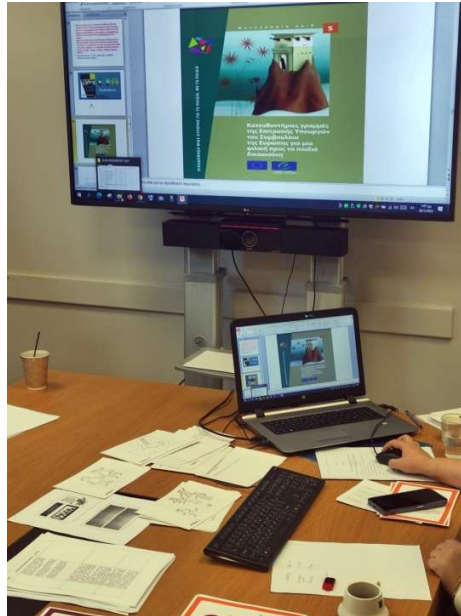

7. Παράρτημα – Φωτογραφικό Υλικό

Συναντήσεις με Ομάδα Youth Leaders

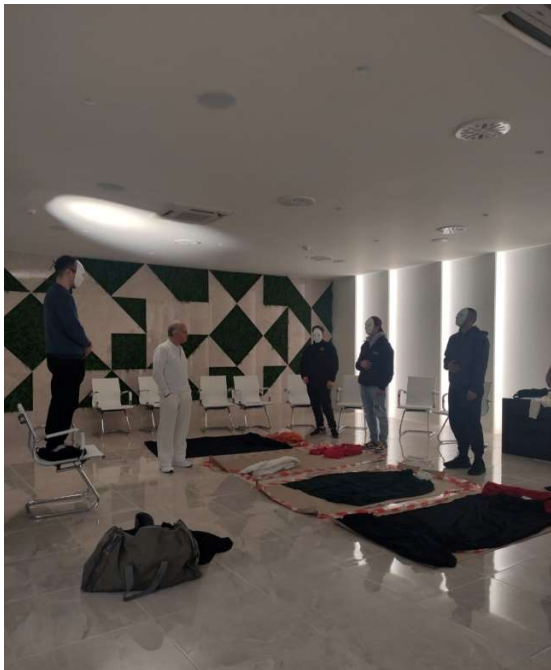
Το έργο Just Closer συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUST-2021-JACC). Ωστόσο, οι απόψεις και οι θέσεις που εκφράζονται είναι μόνο του ή των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Το έργο Just Closer συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUST-2021-JACC). Ωστόσο, οι απόψεις και οι θέσεις που εκφράζονται είναι μόνο του ή των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Το έργο Just Closer συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUST-2021-JACC). Ωστόσο, οι απόψεις και οι θέσεις που εκφράζονται είναι μόνο του ή των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Συνάντηση Ομάδων Youth Leaders και Youngsters

Το έργο Just Closer συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUST-2021-JACC). Ωστόσο, οι απόψεις και οι θέσεις που εκφράζονται είναι μόνο του ή των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Το έργο Just Closer συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUST-2021-JACC). Ωστόσο, οι απόψεις και οι θέσεις που εκφράζονται είναι μόνο του ή των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

 JUST CLOSER

Το έργο Just Closer συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUST-2021-JACC). Ωστόσο, οι απόψεις και οι θέσεις που εκφράζονται είναι μόνο του ή των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.